

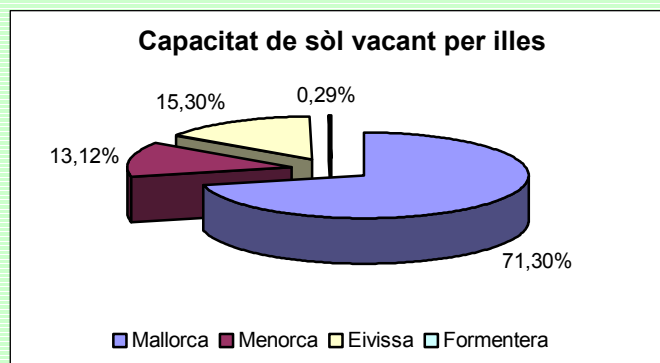

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**
Conselleria de Medi Ambient

ESTAT DEL MEDI AMBIENT A LES ILLES BALEARS 2006 – 2007

Capítol 10

TERRITORI

Elaborat per
Gabinet d'Anàlisi Ambiental i Territorial S.L.
Desembre 2009

10 TERRITORI

10.1 ÍNDEX

10	TERRITORI	2
10.1	ÍNDEX	2
10.2	INTRODUCCIÓ	3
10.3	ESTAT	3
10.3.1	USOS DEL SÒL	3
10.3.2	CAPACITAT D'ALLOTJAMENT I SÒL VACANT	4
10.4	PRESSIONS	8
10.4.1	POBLACIÓ RESIDENT	8
10.4.2	TURISME	11
10.4.3	ÍNDEX DE PRESSIÓ HUMANA (IPH)	15
10.4.4	CONSTRUCCIÓ I HABITATGE	18
10.5	LA PETJADA ECOLÒGICA	23
10.6	RESPOSTES	27
10.6.1	ORDENACIÓ DEL TERRITORI	27
10.6.1.1	NORMATIVA ESTATAL	27
10.6.1.2	NORMATIVA AUTONÒMICA	28
10.6.1.3	NORMATIVA MUNICIPAL	30
10.6.2	IMPACTE AMBIENTAL I ALTRES	33
10.6.2.1	NORMATIVA ESTATAL	33
10.6.2.2	NORMATIVA AUTONÒMICA	34

10.2 INTRODUCCIÓ

Aquest capítol intenta mostrar, sobretot, les pressions, que des de les principals activitats humanes de desenvolupament, afecten al territori. El capítol següent, el de transport, reflecteix un altra activitat molt impactant. Entre aquest dos capítols es pretén remarcar la importància de les activitats humanes sobre l'entorn. No es tracta d'un repàs exhaustiu, ja que és un tema molt complex i extens.

L'estat queda reflectit amb un repàs de la situació dels usos del sòl, ja tractat en detall al capítol 4, i una breu referència a la capacitat d'allotjament i el sòl vacant.

L'apartat de pressió és el més important i extens. Els temes de pressió són bàsicament tres:

- L'apartat de població separa la informació en residents, turistes i un Índex de Pressió Humana. Aquest índex és el que s'ha fet servir a quasi tota la resta de capítols.
- La pressió urbana queda reflectida amb les dades de construcció i habitatge.
- La Petjada Ecològica és un indicador que intenta relacionar l'impacte de les activitats humanes amb el territori que les alberguen.

També es presenta una breu referència, en les respostes, a la normativa més important.

10.3 ESTAT

10.3.1 USOS DEL SÒL

Els usos del sòl ja han estat tractats suficientment al Capítol 4.3.2. Aquí es mostren unes dades en percentatges de territori, sobretot de les superfícies artificials, per tal de recordar la situació actual i la dels darrers anys. Es disposa de dades dels anys 1956, 1973, 1995 i 2000, en l'estudi de Pons, 2002 i 2004¹.

Illes Balears	1956	1973	1995	2000	Increment 1956-2000
	%	%	%	%	%
Ús urbà a sòl rústic	0,03	0,13	0,39	0,45	1.263,66
Urbà	1,14	2,41	4,76	4,99	336,91
SUPERFÍCIES ARTIFICIALS	1,18	2,54	5,14	5,44	359,58
ZONES AGRÍCOLES	61,30	60,20	58,07	57,86	-5,62
ZONES FORESTALS I ESPAIS OBERTS	36,80	36,54	36,08	35,99	-2,19
ZONES HUMIDES	0,72	0,72	0,71	0,71	-0,86
TOTAL	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00

TAULA 10.I. Percentatges d'ús del sòl a les Illes Balears 1956, 1973, 1995, 2000
Font: Pons, A. (2002).

¹ Pons, A. (2002) *Anàlisi diacrònica dels usos del sòl a les Illes Balears (1956-2000)*, en el marc de les Jornades del Fòrum de Sostenibilitat, Govern de les Illes Balears.
Pons, A. (2004) *Evolució dels usos del sòl a les Illes Balears (1956-2000)*. Revista Territoris. Universitat de les Illes Balears.

Les dades mostren un increment molt important de la superfície urbana fins a quasi un 5,5% de tota la superfície insular. Un 350% d'increment en menys de 50 anys és el ritme de creixement. Aquest creixement s'ha fet a costa de superfície forestal i, sobretot, superfície agrícola. L'any 2000, els espais de vegetació natural suposaven un 36% de tota l'àrea de les illes, i l'espai agrícola un 57,86%.

10.3.2 CAPACITAT D'ALLOTJAMENT I SÒL VACANT

L'estimació del **nombre total de places legals**, que poden arribar a albergar les Illes Balears amb l'aplicació dels instruments d'ordenació del territori i urbanístics vigents en un moment donat, és un indicador interessant per conèixer el marge de creixement teòric que es podria arribar a assolir. Es tracta d'escenaris no probables, ja que sempre hi ha un marge considerable que queda sense construir, però sí que dona una idea de les places possibles que permeten les normatives. Si es van comparant diversos moments, especialment després de l'aprovació de normes importants, queda palesa l'evolució en la potencialitat d'habitants.

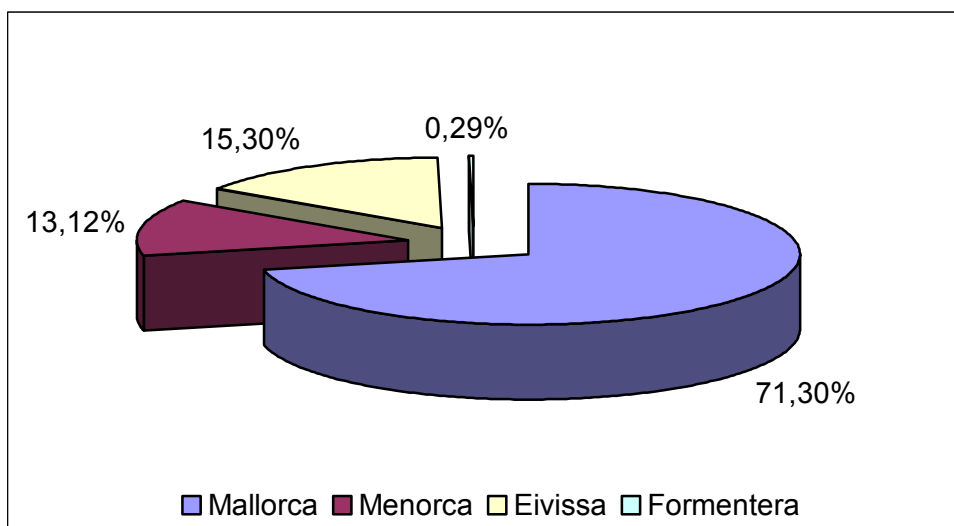
Un dels pocs estudis que s'han duit a terme a les Illes Balears en aquest sentit és l'Estudi de la Capacitat d'Allotjament del Sòl Vacant (sòl classificat com a urbà o urbanitzable del qual encara no s'ha executat la urbanització o no s'ha construït però que té aquesta possibilitat legal) a les Illes Balears de la Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports (octubre 2002).

Segons aquest estudi, la capacitat d'allotjament en sòl vacant a 31 de desembre del 2000 era de 817.244 places distribuïda de la següent forma:

817.244 places					
Per illes		Per classificació		Per ús	
Mallorca	582.668	Urbà	552.331	Residencial	633.995
Menorca	107.213	Urbà a transformar	2.282	Turístic	34.593
Eivissa	125.011	Urbanitzable	150.667	Residencial i/o turístic	134.772
Formentera	2.352	Urbanitzable no ordenat	111.964	Sense especificar	13.884

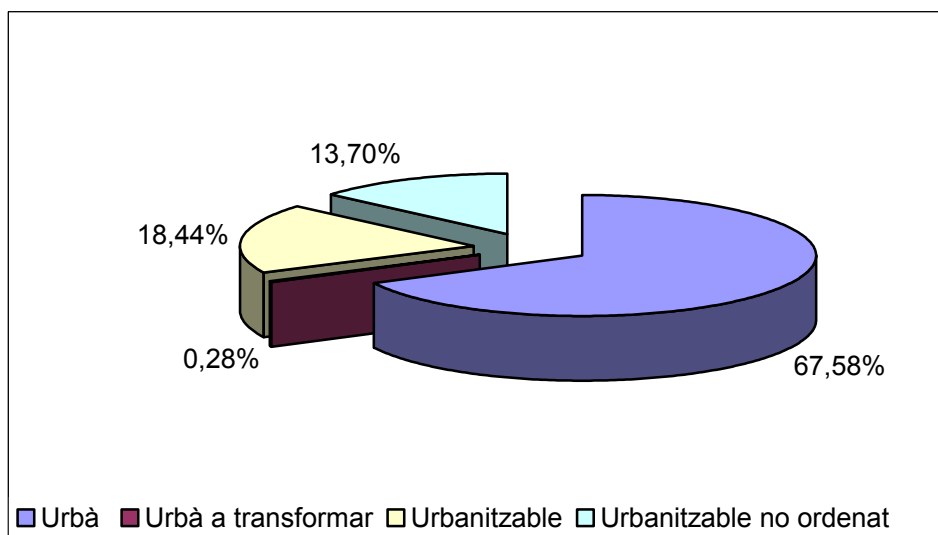
TAULA 10.II. Capacitat del sòl vacant a les Illes Balears. Any 2000 (31 de desembre)

Font: Estudi de la Capacitat d'Allotjament del Sòl Vacant

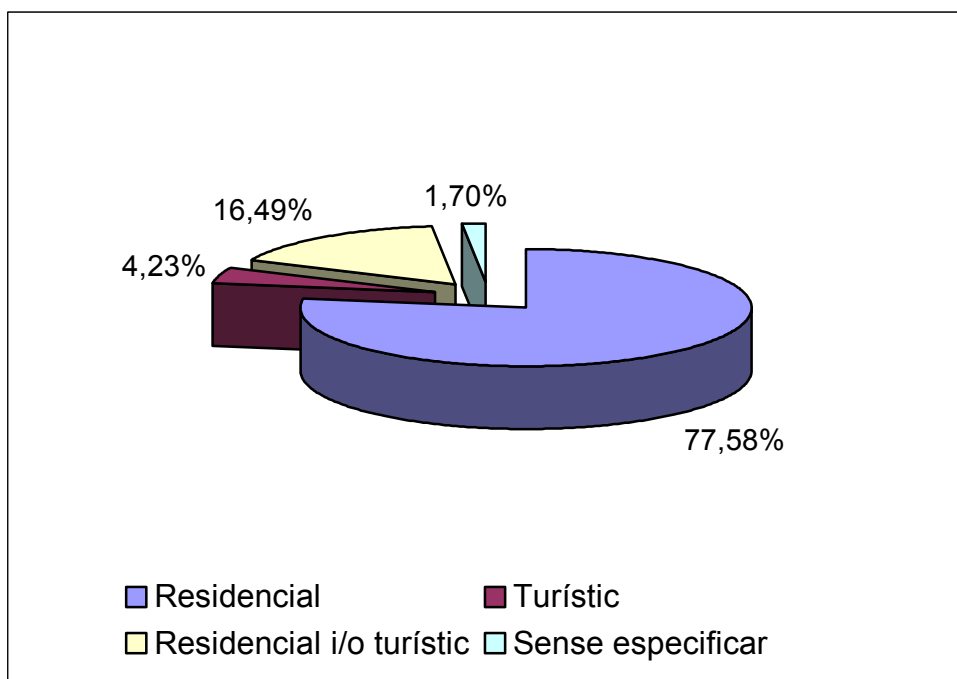
GRÀFIC 10.1. Capacitat del sòl vacant per illes, a 31 de desembre de 2000

Font: Estudi de la Capacitat d'Allotjament del Sòl Vacant

GRÀFIC 10.2. Capacitat del sòl vacant per classificació a 31 de desembre de 2000

Font: Estudi de la Capacitat d'Allotjament del Sòl Vacant

GRÀFIC 10.3. Capacitat del sòl vacant per ús a 31 de desembre de 2000

Font: Estudi de la Capacitat d'Allotjament del Sòl Vacant

En el mateix estudi es va fer una estimació de la capacitat a 31 de desembre del 2001:

Capacitat de sòl vacant	780.117 places (capacitat d'allotjament en sòl vacant de l'any anterior manco les places d'allotjament acabades en el 2001).
Capacitat construïda al 31/12/01 (Capacitat en sòl no vacant)	1.872.789 places.
Capacitat total de sòl classificat (capacitat sòl vacant + capacitat construïda)	2.652.906 places

TAULA 10.III. Capacitat del sòl vacant i capacitat construïda a les Illes Balears. Any 2001 (31 de desembre)

Font: Estudi de la Capacitat d'Allotjament del Sòl Vacant

Aquests 2,6 milions de places són aquelles que es podrien omplir amb la suma de les places existents al 2000 més aquelles que estan autoritzades a construir-se en aquell moment en sòl vacant.

Un altre estudi de la UIB² indica que la normativa vigent a l'any 1999, després de la publicació de les Directrius d'Ordenació Territorial (DOT) permet un creixement de la població balear fins 4,2 milions d'habitants. La metodologia consisteix en calcular el nombre d'habitants possibles si es construís tot el sòl urbà i urbanitzable i si tots els edificis amb menys plantes que les permeses s'enderroquessin i es construïssin en el

² La legislación urbanística permite un crecimiento de la población balear hasta los 4,2 millones de habitantes. El Mundo 26/1/2006.

màxim volum autoritzat. D'aquesta manera, el sòl urbà podria arribar a albergar fins a 3,5 milions d'habitants i el sòl rústic fins a 0,5 milions més. Les àrees de nou creixement suposarien 0,2 milions més. El total suposa 4,2 milions d'habitants. Les novetats del Plans Territorial de cada illa, aprovats posteriorment, són mínims i les dades són vigents en gran mesura.

10.4 PRESSIONS

10.4.1 POBLACIÓ RESIDENT

A principis de l'any 2006 ja s'havia superat, per primera vegada, el milió d'habitants a la Comunitat, concretament la població se situava en 1.001.062 residents empadronats. Es continua en la línia de creixement demogràfic que va començar a mitjans de la dècada dels anys 90. En aquests darrers 10 anys, la taxa de creixement se situa per sobre de la mitjana estatal, degut al creixement vegetatiu i al flux migratori. En aquest aspecte cal destacar que les Illes Balears presenten el major percentatge de l'estat de persones nascudes a l'estranger d'entre totes les Comunitats Autònomes, i ens situem només per davall de Madrid en quant a residents nascuts a altres Autonomies. Aquestes dades posen de manifest que les Illes són la Comunitat a la qual hi ha menys residents nascuts aquí (un 56.72%)³.

En cinc anys, la població de les Illes Balears s'ha incrementat en 200.000 habitants⁴.

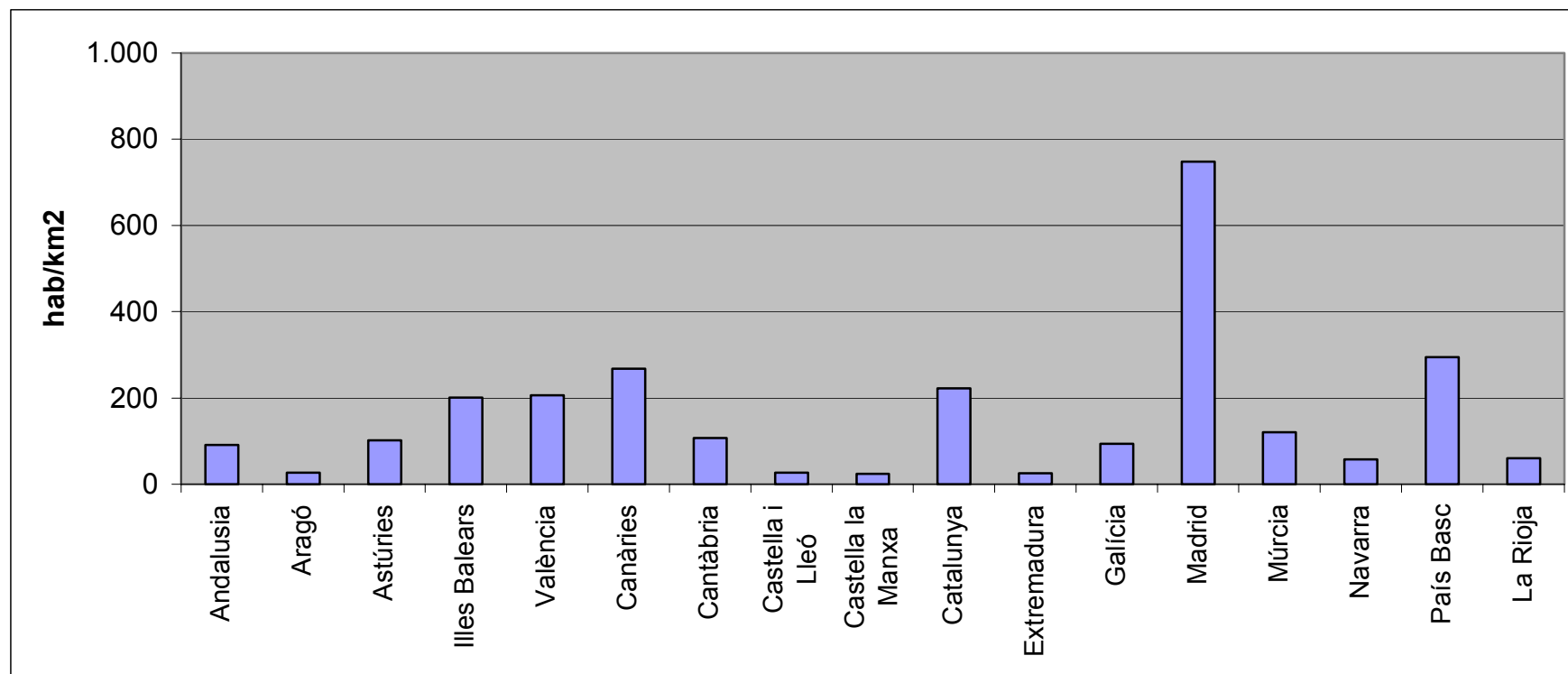
En analitzar la densitat de població (habitants/km²), a l'any 2006 les Illes Balears se situaven en 200 habitants /km², superada per Ceuta i Melilla, Madrid, País Basc, Canàries, Catalunya i València.

La taxa de natalitat se situa en 12,04 per mil habitants (1,31 punts per sobre de la mitjana estatal) i la taxa de fecunditat és de 1,4 fills per dona, una mica per damunt de l'estatal. Conseqüència del flux migratori s'ha produït un rejuveniment de la població, encara que les taxes d'envelliment i sobre-envelliment (86,34 i 11,87) segueixen amb la seva tendència a l'alça degut a l'increment de l'esperança de vida⁵.

³ CES, 2007. **Memòria del CES 2006 Sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.** Palma : Consell Econòmic Social de les Illes Balears. 663 p.

⁴ **Balears registró un crecimiento de población de 200.000 habitantes en cinco años.** Última Hora 10/II/2008.

⁵ CES, 2007. **Memòria del CES 2006 Sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.** Palma : Consell Econòmic Social de les Illes Balears. 663 p.

GRÀFIC 10.4. Densitat de població a les Comunitats Autònomes

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CES 2006 i de l'INE 2007

2006	Població	Sup (km ²)	Densitat
Andalusia	7.975.672	87598	91,05
Aragó	1.277.471	47720	26,77
Astúries	1.076.896	10604	101,56
Illes Balears	1.001.062	4992	200,53
València	4.806.908	23255	206,7
Canàries	1.995.833	7447	268
Cantàbria	568.091	5321	106,76
Castella i Lleó	2.523.020	94225	26,78
Castella la Manxa	1.932.261	79462	24,32
Catalunya	7.134.697	32113	222,17
Extremadura	1.086.373	41635	26,09
Galícia	2.767.524	29574	93,58
Madrid	6.008.183	8028	748,4
Múrcia	1.370.306	11313	121,13
Navarra	601.874	10390	57,93
País Basc	2.133.684	7235	294,91
La Rioja	306.377	5045	60,73
Ceuta	75.861	19	3.992,68
Melilla	66.871	13	5.143,92

TAULA 10.IV. Població i densitat de les Comunitats Autònomes

	Illes Balears		MALLORCA		MENORCA	
	Població	Densitat (hab/Km ²)	Població	Densitat (hab/Km ²)	Població	Densitat (hab/Km ²)
1998	796.483	160,31	637.510	176,09	69.070	99,47
1999	821.820	165,41	658.043	181,76	70.825	101,99
2000	845.630	170,20	677.014	187,00	72.716	104,72
2001	878.627	176,84	702.122	193,93	75.296	108,43
2002	916.968	184,56	730.778	201,85	78.796	113,47
2003	947.361	190,68	753.584	208,15	81.067	116,74
2004	955.045	192,23	758.822	209,60	82.872	119,34
2005	983.131	197,88	777.821	214,84	86.697	124,85
2006	1.001.062	201,49	790.763	218,42	88.434	127,35
2007	1.030.650	207,45	814.275	224,92	90.235	129,94

TAULA 10.V. Evolució de la densitat de població a les diferents illes

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Les Illes Balears en Xifres 2007⁶

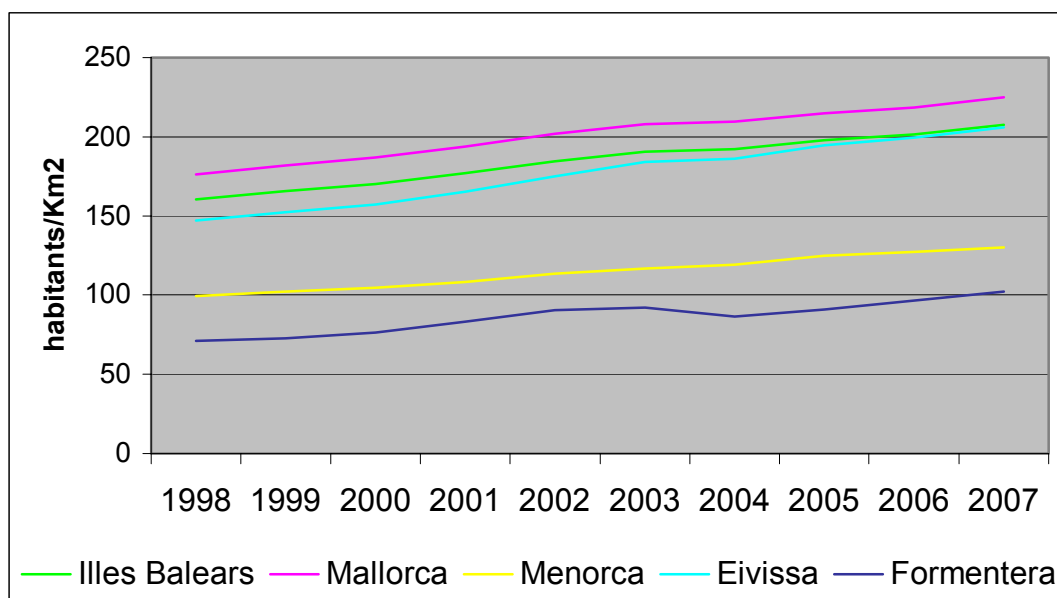
	EIVISSA		FORMENTERA	
	Població	Densitat (hab/Km ²)	Població	Densitat (hab/Km ²)

⁶ IBAE, 2007. Les Illes Balears en Xifres 2007. 130pp.

1998	84.044	147,18	5.859	71,03
1999	86.953	152,27	5.999	72,72
2000	89.611	156,93	6.289	76,24
2001	94.334	165,20	6.875	83,34
2002	99.933	175,00	7.461	90,45
2003	105.103	184,06	7.607	92,22
2004	106.220	186,01	7.131	86,45
2005	111.107	194,57	7.506	90,99
2006	113.908	199,47	7.957	96,46
2007	117.698	206,11	8.442	102,34

TAULA 10.VI. Evolució de la densitat de població a les diferents illesFont: Elaboració pròpia a partir de dades de Les Illes Balears en Xifres 2007⁷

La densitat de població a la Comunitat i a cada una de les Illes, paral·lelament a l'increment de població resident, segueix una tendència ascendent. Encara que Formentera va patir una disminució clara en el 2004, es va recuperar a l'any següent. Mallorca està al capdavant en densitat poblacional juntament amb Eivissa, mentre que Formentera i Menorca es mantenen molt per davall.

GRÀFIC 10.5. Evolució de la densitat de població a les diferents illes Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Les Illes Balears en Xifres 2007⁸

10.4.2 TURISME

És evident que un altre dels factors que s'ha de tenir molt present a les Illes Balears és la pressió humana exercida per la gran afluència de turistes, sobretot durant els mesos de temporada alta. Els més de 13,2 milions de visitants durant el 2007 també consumeixen recursos (aigua, energia) i contribueixen en la producció de residus i en el problema de la contaminació ambiental, així com també s'ha de tenir en compte que el manteniment de la base de l'economia de les Illes és una de les

⁷ IBAE, 2007. *Les Illes Balears en Xifres 2007*. 130pp.

⁸ IBAE, 2007. *Les Illes Balears en Xifres 2007*. 130pp.

principals causes de consum de territori (per a la construcció d'hotels, altres residències temporals, espais d'oci,...).

En el present capítol dedicat al territori, cal dedicar atenció també al turisme. Aquest sector és la principal activitat econòmica a les illes i a més suposa un increment important de població. Els informes anuals d'Inestur-Conselleria de Turisme ofereixen les principals dades d'aquest sector.

Durant el 2007 van arribar 13.275.246 turistes a les Balears, els quals estaren una mitjana de 10,1 dies en temporada alta (juny-setembre), 9,7 dies durant la mitjana (abril, maig i octubre) i 10,3 dies en temporada baixa (novembre-març). Per Illes, a Mallorca entraren més de 9.900.000 visitants, a Menorca a prop de 1.150.000 persones i a les Pitiüses quasi bé 2.215.000 turistes.

	Turistes 2006	Estada mitjana dels turistes 2006		
		Temporada Alta	Temporada Mitjana	Temporada Baixa
Mallorca	9.614.055	10,8	11,5	11,0
Menorca	1.093.539	10,8	10,3	11,1
Eivissa i Formentera	1.870.235	11,4	15,3	11,3
Balears	12.577.829	10,9	11,7	11,0

TAULA 10.VII. Turistes totals per illes i estada mitjana 2006

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INESTUR⁹

	Turistes 2007	Estada mitjana dels turistes 2007		
		Temporada Alta	Temporada Mitjana	Temporada Baixa
Mallorca	9.919.479	10	9,7	9,9
Menorca	1.141.403	11	11	11
Eivissa i Formentera	2.214.364	10,2	9,6	13,9
Balears	13.275.246	10,1	9,7	10,3

TAULA 10.VIII. Turistes totals per illes i estada mitjana 2007

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INESTUR¹⁰

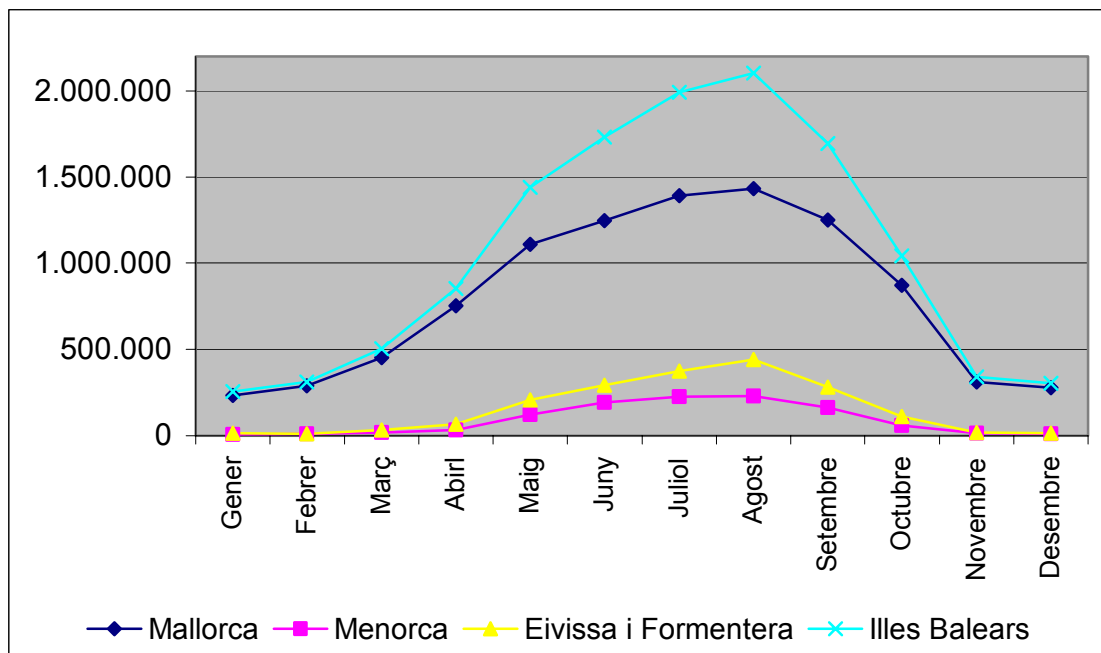
Com ja s'ha comentat, els mesos d'agost i juliol són els més forts en quant a entrada de turistes. Malgrat els esforços que s'han fet per a minvar l'estacionalitat turística, aquestes dades corresponents al 2006 i 2007 posen de manifest que la concentració estival encara és molt superior a les altres temporades.

2006	Mallorca	Menorca	Eivissa i Formentera	Illes Balears
Gener	231.952	8.972	15.869	256.793
Febrer	287.721	10.638	12.596	310.955
Març	453.432	17.391	35.176	505.999
Abril	753.405	33.737	66.801	853.943

⁹ Conselleria de Turisme – INESTUR, 2006 . Dades informatives. El turisme a les Illes Balears 2006.

¹⁰ Conselleria de Turisme – INESTUR, 2007 . Dades informatives. El turisme a les Illes Balears 2007. 140pp.

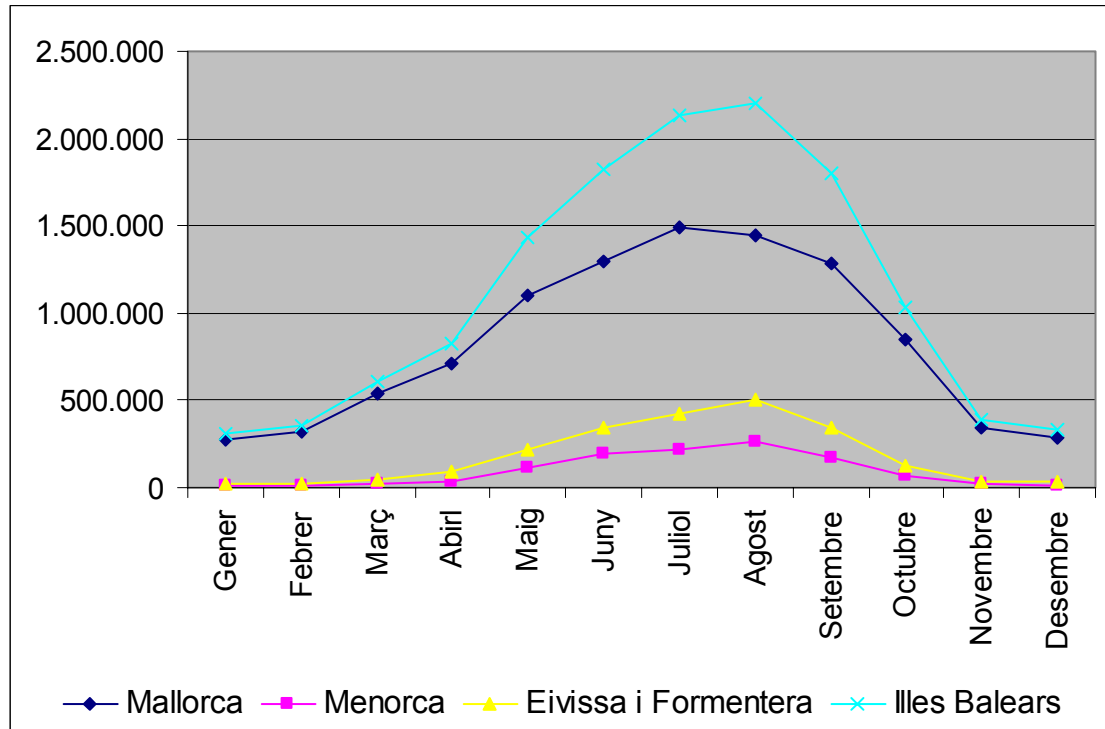
Maig	1.109.202	123.054	207.503	1.439.759
Juny	1.245.379	193.949	291.900	1731.228
Juliol	1.390.951	226.680	373.063	1.990.694
Agost	1.430.471	231.263	440.817	2.102.551
Setembre	1.250.398	163.151	281.223	1.694.772
Octubre	871.274	59.622	113.026	1.043.922
Novembre	311.139	13.514	17.054	341.707
Desembre	278.731	11.568	15.207	305.506
Total anual	9.614.055	1.093.539	1.870.235	12.557.829

TAULA 10.IX. Entrada de turistes per illes i per mesos durant el 2006Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INESTUR¹¹**GRÀFIC 10.6. Entrada de turistes per illes i per mesos durant el 2006**Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INESTUR¹²

2007	Mallorca	Menorca	Eivissa i Formentera	Illes Balears
Gener	273.161	13.172	25.968	312.301
Febrer	322.212	11.886	26.260	360.358
Març	537.311	24.466	45.049	606.826
Abril	709.329	32.810	88.240	830.379
Maig	1.098.137	119.764	215.264	1.433.165
Juny	1.292.687	191.961	342.889	1.827.537
Juliol	1.486.432	221.166	427.756	2.135.354
Agost	1.441.214	260.370	503.082	2.204.666
Setembre	1.284.410	167.743	347.033	1.799.186
Octubre	846.027	64.059	125.965	1.036.051

¹¹ Conselleria de Turisme – INESTUR, 2006 . Dades informatives. El turisme a les Illes Balears 2006.¹² Conselleria de Turisme – INESTUR, 2006 . Dades informatives. El turisme a les Illes Balears 2006.

Novembre	346.826	18.036	33.368	389.230
Desembre	281.733	15.970	33.490	331.193
Total anual	9.919.479	1.141.403	2.214.364	13.275.246

TAULA 10.X. Entrada de turistes per illes i per mesos durant el 2007Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INESTUR¹³**GRÀFIC 10.7. Entrada de turistes per illes i per mesos durant el 2007**Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INESTUR¹⁴

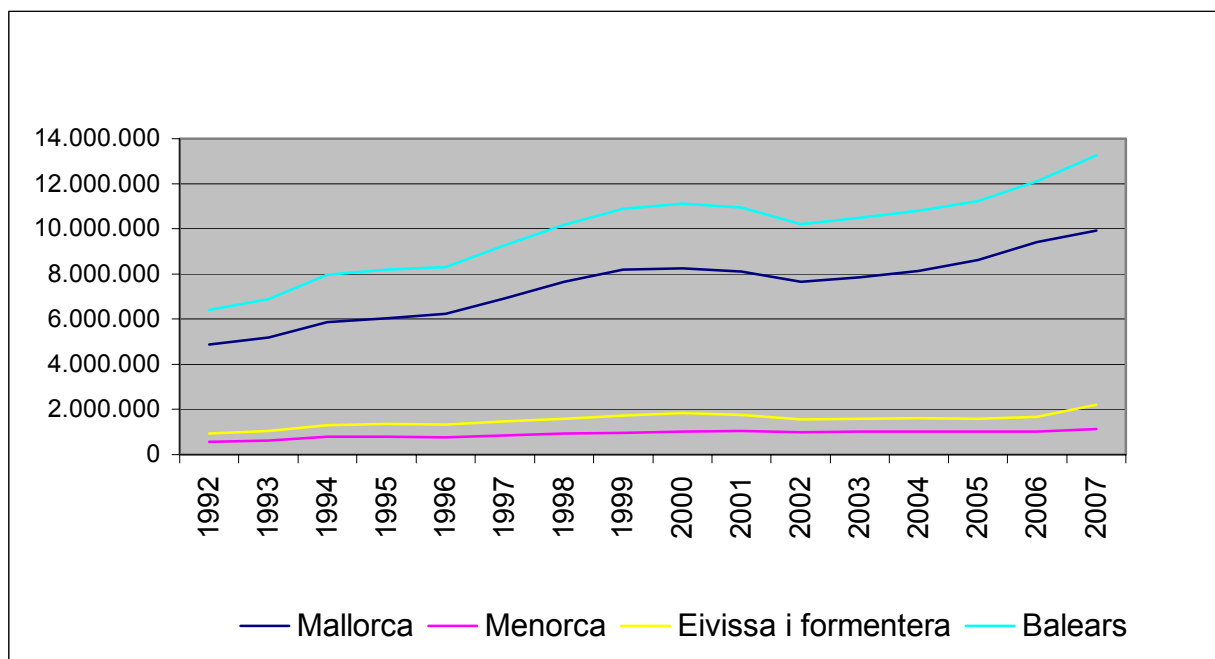
Finalment, cal fer un repàs a la sèrie històrica d'entrada de turistes a cada una de les Illes i a les Illes Balears entre 1992 i 2006, en aquest cas per via aèria. Les dades posen de manifest l'increment constant de visitants que s'ha produït en els darrers 15 anys, excepte una lleugera crisi entre els anys 2001 i 2004.

	Mallorca	Menorca	Eivissa i Formentera	Illes Balears
1992	4.878.900	580.000	945.500	6.404.300
1993	5.191.700	627.700	1.060.900	6.880.300
1994	5.874.500	793.700	1.308.700	7.976.900
1995	6.031.000	792.700	1.365.300	8.189.000
1996	6.238.100	751.400	1.323.200	8.312.700
1997	6.929.100	862.200	1.473.400	9.264.700
1998	7.659.700	938.400	1.583.700	10.181.800
1999	8.193.900	968.700	1.724.400	10.887.000
2000	8.246.000	1.020.500	1.830.000	11.096.500
2001	8.111.200	1.051.200	1.766.200	10.928.500

¹³ Conselleria de Turisme – INESTUR, 2007 . Dades informatives. El turisme a les Illes Balears 2007. 140pp.

¹⁴ Conselleria de Turisme – INESTUR, 2007 . Dades informatives. El turisme a les Illes Balears 2007. 140pp.

2002	7.640.400	1.004.000	1.565.400	10.209.800
2003	7.850.000	1.033.100	1.587.900	10.496.000
2004	8.138.700	1.033.100	1.624.500	10.796.300
2005	8.612.600	1.011.700	1.600.800	11.225.100
2006	9.396.000	1.021.700	1.670.100	12.087.800
2007	9.919.479	1.141.403	2.214.364	13.275.246

TAULA 10.XI. Entrada de turistes via aèria per illes entre 1992 i 2007Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INESTUR¹⁵**GRÀFIC 10.8. Entrada de turistes per illes i per mesos durant el 2006**Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INESTUR¹⁶

Entre 1983 i 2000 s'ha passat de 1,2 a 2 milions de places (turístiques i residencials) i de 166 a 279 km² de terreny urbanitzat¹⁷. En resum, que la pressió sobre el medi, sigui per població, per turisme o per urbanització no deixa de incrementar-se, i això provoca forts impactes sobre l'entorn.

10.4.3 ÍNDEX DE PRESSIÓ HUMANA (IPH)

Un dels indicadors més utilitzats per mesurar la pressió humana en zones turístiques és l'Índex Pressió Humana, el qual intenta equiparar les dades de població visitant amb les dades dels residents i obtenir així una única dada de persones que són a les Illes o a la Comunitat mensualment i anualment¹⁸. Al llarg de la resta de capítols es fa servir aquest índex a la vegada que la població de dret o empadronada.

¹⁵ Conselleria de Turisme – INESTUR, 2007. Dades informatives. El turisme a les Illes Balears 2007. 140pp.

¹⁶ Conselleria de Turisme – INESTUR, 2007. Dades informatives. El turisme a les Illes Balears 2007. 140pp.

¹⁷ La protecció gratuïta. Balears 11/VI/2008.

¹⁸ Mateu, J. 2008. L'evolució demogràfica. "Sa nostra" Caixa de Balears - Societat d'Història Natural de les Balears, 2008. "Estat del Medi Ambient Illes Balears 2002-2003". Col·lecció Papers de Natura Palma de Mallorca.

Per al càlcul d'aquest indicador s'ha seguit la metodologia utilitzada en estudis previs (Indicadors de Sostenibilitat del Turisme a les Illes Balears del CITTIB 2000-2003¹⁹; proposta presentada per l'OBSAM). Un resum del mètode és el següent: pel període que interressi (mes o any) es multiplica l'estada mitjana dels turistes a les illes pel nombre de persones arribades i el valor resultant es divideix pel nombre de dies (del període de temps indicat). S'obté d'aquesta forma la mitjana de turistes per dia; aquest és el valor que s'ha de sumar al de la població anual per a obtenir l'IPH. Aquest indicador no es limita a recollir el nombre de turistes sinó que també l'estada que realitzen a les nostres illes.

Els resultats per Illes i per mes durant el 2006 són els següents:

2006	Mallorca	Menorca	Pitiüses	Illes Balears
Gener	876.810	91.415	129.697	1.092.182
Febrer	908.934	92.347	128.748	1.123.223
Març	958.972	94.212	139.226	1.180.610
Abril	1.061.989	100.579	147.249	1.334.100
Maig	1.177.195	131.304	198.173	1.544.455
Juny	1.243.251	160.842	227.922	1.630.075
Juliol	1.279.839	170.331	253.039	1.701.016
Agost	1.293.735	171.987	276.862	1.740.346
Setembre	1.245.074	149.344	224.043	1.616.829
Octubre	1.094.304	109.206	163.429	1.395.058
Novembre	910.033	93.074	130.563	1.126.355
Desembre	894.163	92.278	129.370	1.109.467
MITJANA	1.078.692	121.410	179.027	1.382.810

TAULA 10.XII. Índex de Pressió Humana per illes i mesos durant 2006

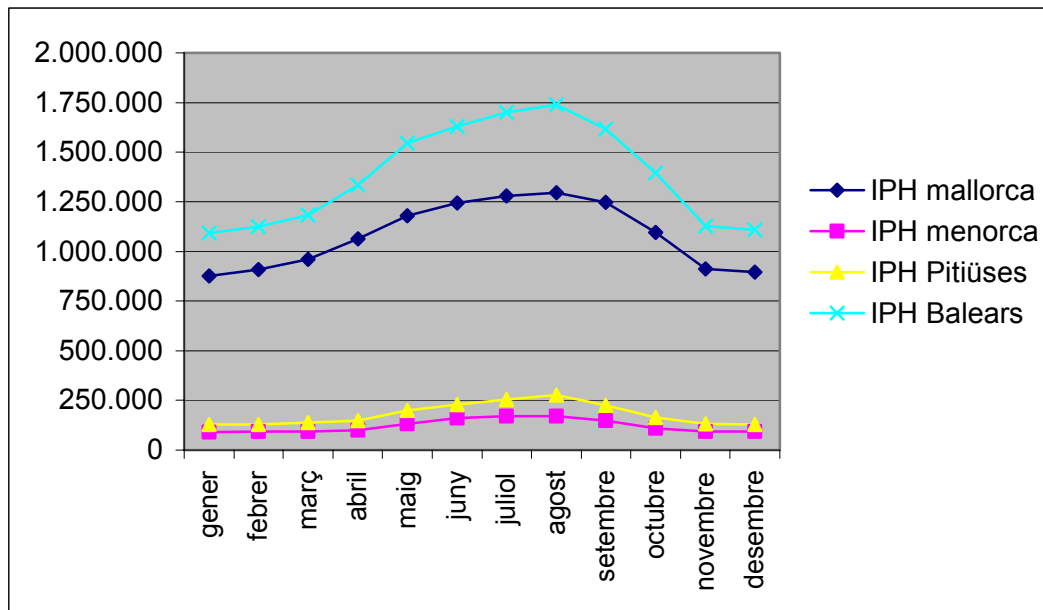
Font: Elaboració de l'indicador pròpia a partir de dades d'INESTUR 2006 i de Les Illes Balears en Xifres 2006

Aquest indicador posa de manifest la influència que té el turisme en relació a la pressió humana a les Illes Balears, en especial en els mesos d'estiu. Per exemple, en els mesos d'estiu s'assoleixen valors de més de 1.700.000 persones a la Comunitat, el que situa la densitat poblacional en els mesos d'agost i juliol en 350,29 hab/km² i 342,37 respectivament.

A Mallorca, durant 7 mesos la pressió de la població és equivalent a més d'un milió d'habitants; a Menorca la pressió és superior a 100.000 habitants durant 7 mesos i a les Pitiüses més de 200.000 habitants durant 4 mesos.

<http://www.sanostra.es/recweb/publ004.nsf/voTotsperId/A43CD77BCF56C168C125743A004705F7?OpenDocument&lang=02>

¹⁹ Blázquez, M; Murray I; Garau J., 2002 El tercer boom. Indicadors de sostenibilitat del turisme de les Illes Balears. Ed. Lleonard Muntaner. Palma de Mallorca, 2002. (427 pp + cartografia).

GRÀFIC 10.9. Índex de Pressió Humana per illes i mesos durant 2006

Font: Elaboració de l'indicador pròpia a partir de dades d'INESTUR 2006 i de Les Illes Balears en Xifres 2006

Els resultats per Illes i per mes durant el 2007 són els següents:

2007	Mallorca	Menorca	Pitiüses	Illes Balears
Gener	901.510	94.909	137.784	1.134.415
Febrer	928.200	94.905	139.176	1.163.210
Març	985.868	98.916	146.339	1.232.273
Abril	1.043.625	102.265	154.377	1.299.139
Maig	1.157.886	132.732	192.802	1.479.092
Juny	1.245.171	160.621	242.722	1.645.921
Juliol	1.293.769	168.713	266.886	1.726.362
Agost	1.279.183	182.624	291.670	1.748.944
Setembre	1.242.412	151.741	244.131	1.636.376
Octubre	1.079.000	112.966	165.149	1.354.834
Novembre	928.728	96.848	141.601	1.167.376
Desem	904.248	95.902	141.156	1.140.692
MITJANA	1.082.466	124.428	188.649	1.394.053

TAULA 10.XIII. Índex de Pressió Humana per illes i mesos durant 2007

Font: Elaboració de l'indicador pròpia a partir de dades d'INESTUR 2007 i de Les Illes Balears en Xifres 2007

L'evolució de l'IPH entre 2001 i 2007 mostra un increment continu.

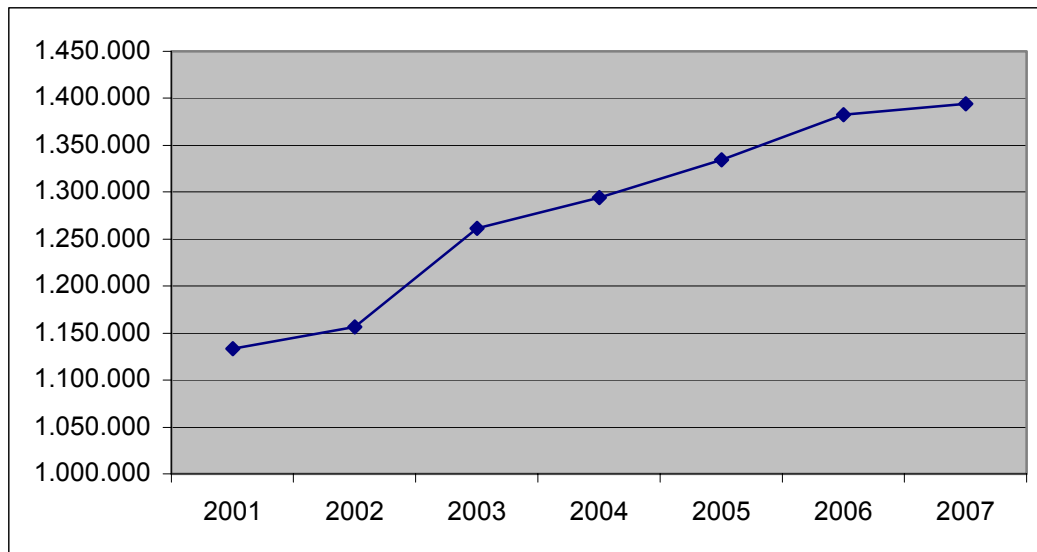
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gener	932.575	967.557	1.012.822	1.046.607	1.082.877	1.092.182	1.134.415
Febrer	956.681	988.661	1.038.391	1.085.731	1.111.475	1.123.223	1.163.210
Març	980.668	1.047.499	1.079.692	1.125.509	1.181.181	1.180.610	1.232.273
Abril	1.105.914	1.070.116	1.183.336	1.201.785	1.200.711	1.334.100	1.299.139
Maig	1.223.282	1.246.513	1.351.142	1.390.194	1.414.294	1.544.455	1.479.092

Juny	1.329.722	1.347.459	1.483.731	1.505.295	1.553.833	1.630.075	1.645.921
Juliol	1.381.394	1.385.170	1.588.823	1.631.178	1.684.315	1.701.016	1.726.362
Agost	1.378.946	1.419.929	1.674.038	1.652.520	1.715.426	1.740.346	1.748.944
Setembre	1.335.718	1.336.849	1.461.926	1.510.844	1.567.846	1.616.829	1.636.376
Octubre	1.114.638	1.131.004	1.223.711	1.275.380	1.318.038	1.395.058	1.354.834
Novembre	933.957	966.324	1.016.214	1.056.912	1.107.758	1.126.355	1.167.376
Desembre	931.114	969.668	1.024.663	1.047.861	1.072.508	1.109.467	1.140.692
MITJANA	1.133.717	1.156.396	1.261.541	1.294.151	1.334.188	1.382.810	1.394.053
Variació %		2%	9,09%	2,58%	3,09%	3,64%	0,81%

TAULA 10.XIV. Índex de Pressió Humana per mesos i anual entre 2001 i 2007

Font: Elaboració de l'indicador pròpia a partir de dades d'INESTUR 2007 i de Les Illes Balears en Xifres 2007

L'IPH s'ha incrementat entre els anys 2001 i 2006 dins un rang que va des del 2 al 3,65% anual, excepte entre els anys 2002 i 2003 (increment del 9,09%). Evidentment, els mesos en els que l'IPH mensual és superior sempre són juliol i agost, seguits per juny i setembre. Els mesos en els que la pressió humana és menor són gener, desembre i novembre.

GRÀFIC 10.10. Índex de Pressió Humana anual a les Illes Balears entre 2001 i 2007

Font: Elaboració de l'indicador pròpia a partir de dades d'INESTUR 2007 i de Les Illes Balears en Xifres 2007

Amb aquestes dades, i prenent de referència els càlculs de l'IPH presentats, es pot afirmar que les Illes Balears en l'actualitat estan suportant una entrada de turisme que multiplica per 1,7 la seva població resident durant agost, el mes de màxima afluència. L'IPH mínim és 1.134.415 al gener, que es transforma en 1.748.944 a l'agost.

10.4.4 CONSTRUCCIÓ I HABITATGE

La **construcció** és un altre tipus de dada, lligada de forma important a la població i al turisme, que ajuda a percebre la pressió d'algunes activitats humanes

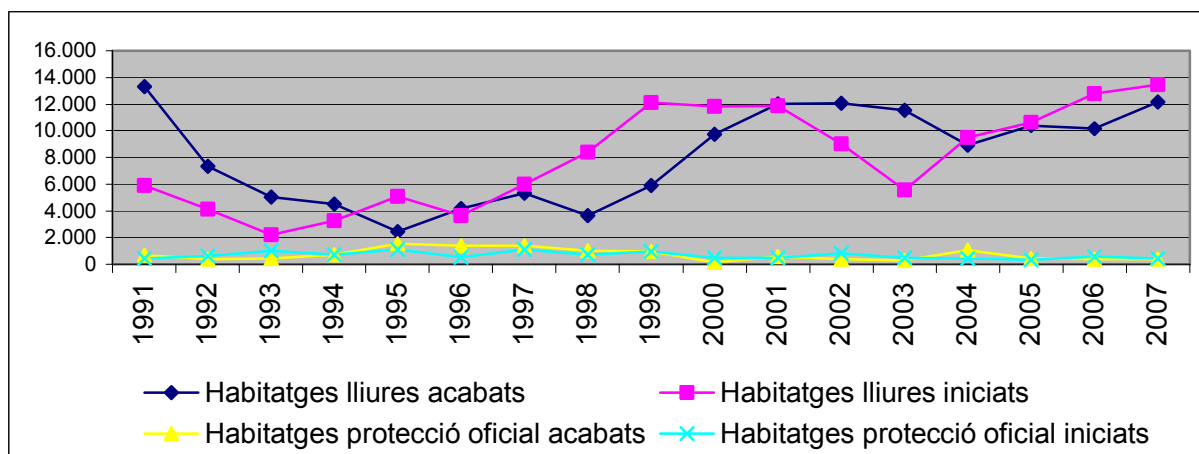
sobre el medi. A continuació es mostren algunes dades sobre l'evolució de la construcció durant els darrers anys a les nostres illes.

En primer lloc es tracta l'evolució de l'habitatge, tant lliure com de protecció oficial. A continuació s'aporta informació sobre projectes visats i les seves tipologies.

	Habitatges lliures acabats	Habitatges lliures iniciats	Habitatges de protecció oficial acabats	Habitatges de protecció oficial iniciats
1991	13.315	5.914	687	425
1992	7.312	4.138	378	621
1993	5.043	2.196	428	1.029
1994	4.525	3.263	734	712
1995	2.420	5.081	1.553	1.097
1996	4.145	3.658	1.403	528
1997	5.327	5.999	1.403	1.100
1998	3.663	8.382	1.000	711
1999	5.873	12.132	953	964
2000	9.706	11.841	120	480
2001	12.047	11.868	598	464
2002	12.090	9.024	382	817
2003	11.537	5.572	304	496
2004	8.888	9.470	1.034	430
2005	10.372	10.633	411	321
2006	10.172	12.795	405	578
2007	12.162	13.475	385	417

TAULA 10.XV. Evolució de la construcció d'habitatges entre 1991 i 2007

Font: Ministerio de la Vivienda 2007²⁰

²⁰ http://www.mviv.es/es/xls/estadisticas/protegidas/sa_vp_i.xls
http://www.mviv.es/es/xls/estadisticas/protegidas/sa_vp_t.xls
http://www.mviv.es/es/xls/estadisticas/libres/SA_L_I.XLS
http://www.mviv.es/es/xls/estadisticas/libres/SM_L_T.XLS
<http://www.mviv.es/es/xls/estadisticas/parque/pv5.XLS>

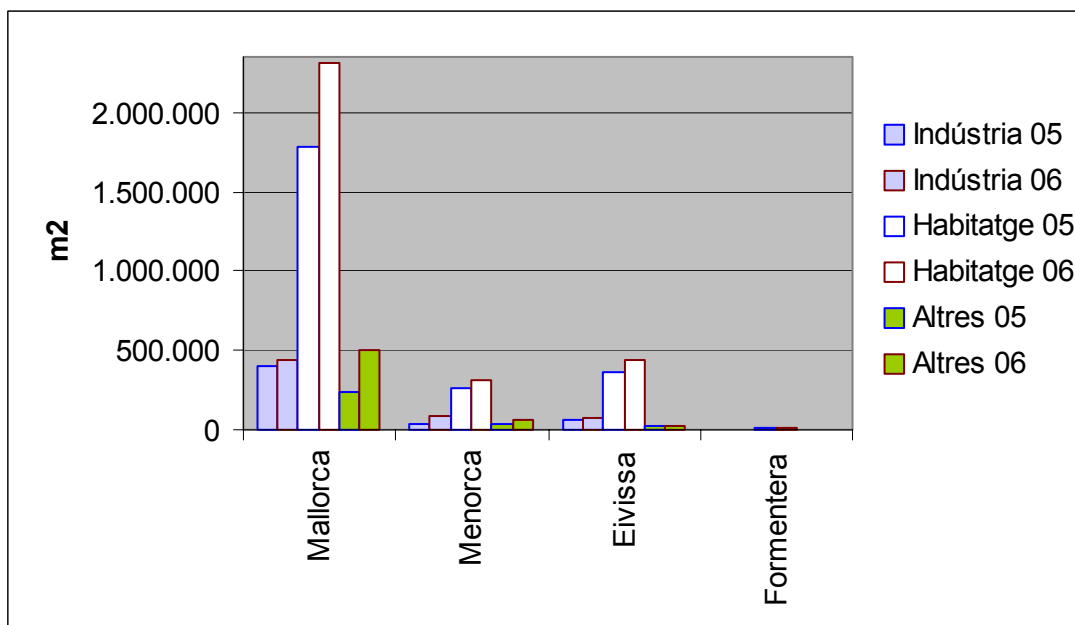
GRÀFIC 10.11. Sèrie d'habitatges iniciats i acabats , lliures i de protecció oficial a les Illes Balears 1991-2007

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministerio de la Vivienda 2007

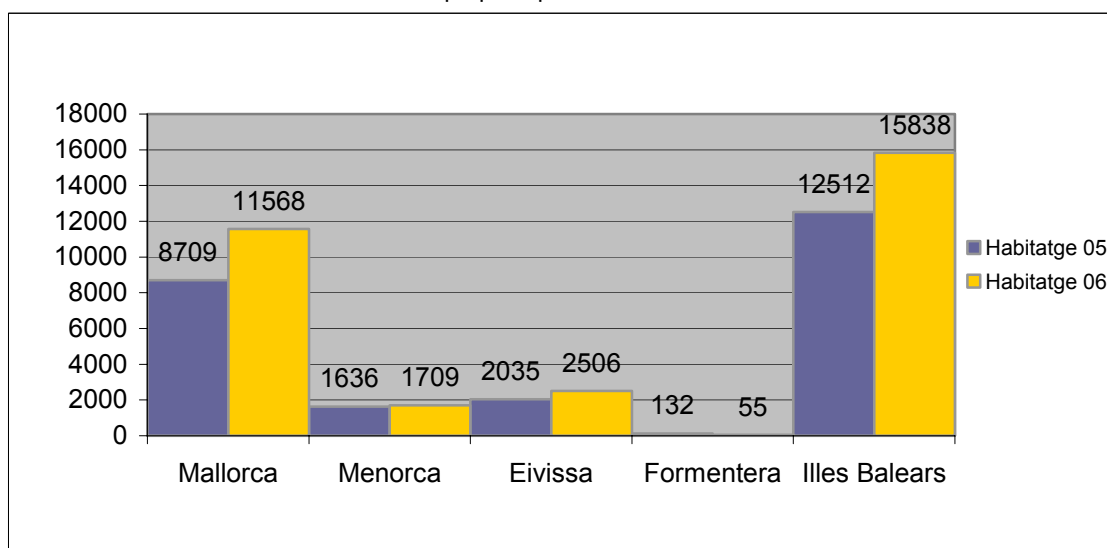
Després d'un període durant el qual el nombre d'habitatges acabats i iniciats a les Balears es va mantenir en nivells relativament baixos, a partir de 1999 es va iniciar un període de recuperació fins que es van assolir valors semblants d'habitatges acabats als de l'any 1991 i superiors en iniciats del mateix any. Durant el període en què es van assolir els valors més baixos (1993-1999) va ser l'època en què més habitatges de protecció oficial es van començar i acabar (destacant especialment l'any 1995), tenint en compte que en el 2004 també es van assolir valors de HPO acabats elevats.

		Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Superfície projectes visats per illes i tipologia (m²)	Indústria 2005	406.508	40.820	66.563	2.171	516.062
	Indústria 2006	433.882	92.954	69.959	45	596.840
	Habitatge 2005	1.784.189	269.845	365.557	18.114	2.437.705
	Habitatge 2006	2.307.948	315.593	438.666	12.930	3.075.137
	Altres 2005	240.302	34.332	19.916	1.160	295.710
	Altres 2006	501.717	56.965	26.965	3.238	588.885
Nombre de projectes visats per illes i tipologia	Indústria 2005	1	0	1	0	2
	Indústria 2006	0	0	0	0	0
	Habitatge 2005	8.709	1.636	2.035	132	12.512
	Habitatge 2006	11.568	1.709	2.506	55	15.838
	Altres 2005	0	0	0	0	0
	Altres 2006	9	0	0	0	9

TAULA 10.XVI. Superfícies i projectes visats per illes 2005 i 2006Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT²¹²¹ IBESTAT. <http://www.caib.es/ibae/ibae.htm>

GRÀFIC 10.12. Superfícies visades per illes 2005 i 2006
 Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT²²

GRÀFIC 10.13. Projectes visats d'habitatges per illes 2005 i 2006
 Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT²³

En general, a totes les illes s'experimenta un increment tant de la superfície com del nombre de projectes visats entre els anys 2005 i 2006. Destaca, sobretot en quant a projectes, el volum d'habitatges a Mallorca. L'evolució dels metres quadrats entre 2005 i 2006 és d'increment en totes les tipologies i illes, llevat de Formentera.

²² IBESTAT. <http://www.caib.es/ibae/ibae.htm>

²³ IBESTAT. <http://www.caib.es/ibae/ibae.htm>

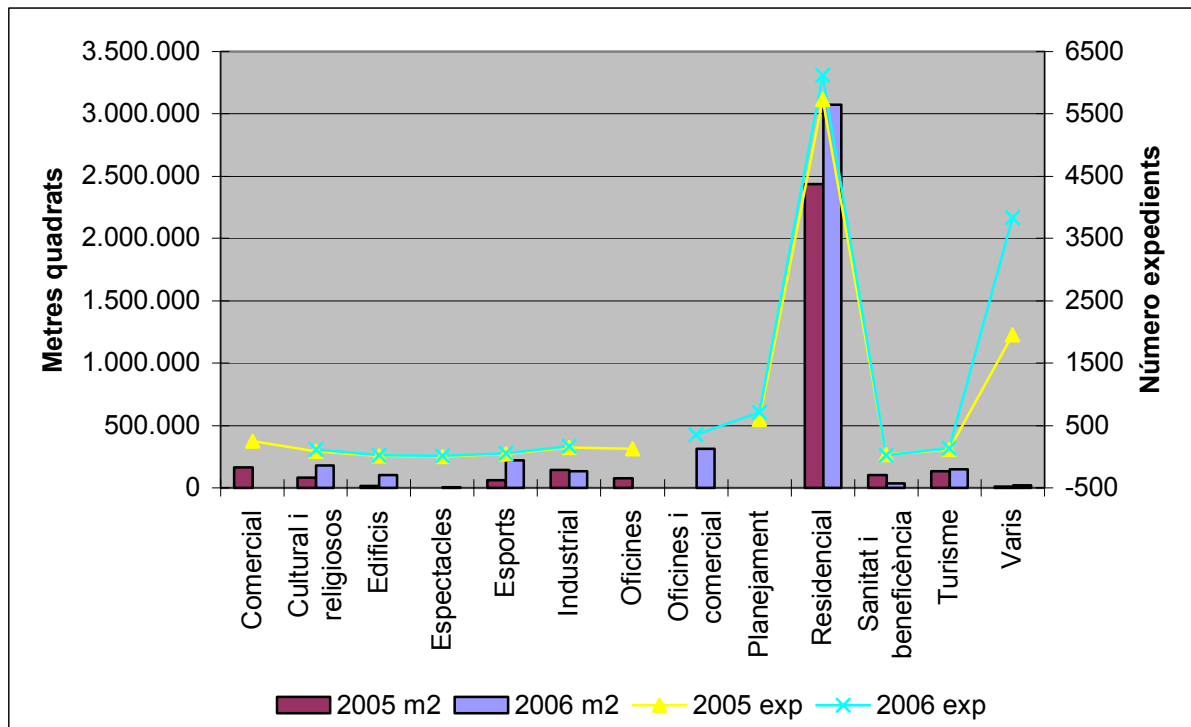
Finalment, es presenten les dades de projectes visats per tipologia a les Illes Balears. En el cas de la superfície visada, exceptuant en el cas de l'ús comercial, sanitat, oficines i industrial, la resta de usos en el 2006 experimenten un clar increment. Per una altra banda, el nombre d'expedients va disminuir en el cas de l'ús comercial, oficines, i sanitat.

	Superfície (m²) 2005	Superfície (m²) 2006	Nombre expedients 2005	Nombre expedients 2006
Comercial	163.805	0	252	0
Cultural i religiós	81.224	177.239	84	111
Edificis	17.675	103.881	18	23
Espectacles	616	5.119	3	13
Esports	60.932	219.534	44	57
Industrial	142.883	133.843	151	165
Oficines	75.345	0	125	0
Oficines i comercial	0	311.203	0	357
Planejament	423	1.127	598	715
Residencial	2.437.791	3.075.454	5.735	6.120
Sanitat i beneficència	100.349	38.183	37	23
Turisme	133.432	146.751	116	139
Varis	7.729	21.463	1.955	3.835

TAULA 10.XVII. Superfícies i projectes visats per tipologies 2005 i 2006

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT²⁴

²⁴ IBESTAT. <http://www.caib.es/ibae/ibae.htm>

GRÀFIC 10.14. Projectes visats per tipologies 2005 i 2006
 Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT²⁵

Diversos factors expliquen aquesta gran demanda d'habitatges: l'ús dels habitatges com a inversió, l'especulació, l'increment ràpid de la població a les illes (de 709 mil habitants en 1991 a més d'un milió en 2006), les segones residències, l'increment de famílies monoparentals, les separacions familiars, els habitatges unifamiliars i l'envelliment de la població. Al final això ha fet que el preu de l'habitatge s'hagi incrementat a les Illes Balears un 233 per cent en 10 anys. Entre 1995 i 2005, s'ha passat de 592 euros el metre quadrat a 1.972 euros²⁶.

10.5 LA PETJADA ECOLÒGICA

La **petjada ecològica** és un dels indicadors més utilitzats per a determinar l'impacte humà sobre la biosfera. Es podria definir com l'àrea de terra i mar ecològicament productiva necessària a un nivell concret (país, ciutat, multinacional, personal...), per a proporcionar els recursos i l'energia consumits i per absorbir els residus produïts^{27 28}.

²⁵ IBESTAT. <http://www.caib.es/ibae/ibae.htm>

²⁶ El precio de la vivienda se ha incrementado un 233 por ciento en diez años en Balears. Diario de Mallorca 10/VI/2008

²⁷ Murray, I., Rullan, O. i M. Blázquez, 2005. Las huellas territoriales de deterioro ecológico. El trasfondo oculto de la explosión turística en Baleares. *Scripta Nova Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. Vol. IX, núm. 199, 15 de octubre de 2005. <http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-199.htm>

²⁸ B. Riutort Serra i J. Valdivielso Navarro, 2004. Canvi Social i Crisi Ecològica a les Illes Balears a J. Valdivielso (ed.) Les dimensions socials de la crisi ecològica, Edicions UIB, 2004. http://www.uib.es/depart/dfi/pts/doc/canvi_social.pdf

La biocapacitat o capacitat ecològica per càpita es calcula dividint la biocapacitat total de la terra o d'una porció de la terra que interressi per la població que l'ocupa. Aquest càlcul es basa en tres estadis:

- Estimació de l'índex de pressió humana del territori (IPH).
- Càlcul de la capacitat bioproductiva (hectàrees productives per habitant disponibles sense que el territori es deteriori).
- Càlcul de la **petjada ecològica**: hectàrees per habitant necessàries per satisfer el consum de bens i per absorbir les emissions generades, bàsicament de CO².

A nivell mundial, els càlculs indiquen que cada habitant del planeta hauria de poder satisfer les seves necessitats amb el que proporcionen 1,67 ha de sòl. Si es compara aquesta dada amb la corresponent als càlculs de petjada ecològica global, considerada de 2,2 ha/càpita, suposa un dèficit mundial de 0,53 ha *per càpita*.

Aquests càlculs es fan considerant per igual totes les superfícies, però evidentment això no és així: les superfícies agrícoles són molt més productives que les pastures o les superfícies marines (productives pel peix que es pot extreure i consumir). Per tal que les mesures de superfícies siguin comparables s'ha definit l'hectàrea global, com una mesura estandarditzada de les àrees de sòl i mar productius biològicament.

Tots aquests indicadors s'han utilitzat per a mesurar l'impacte de la pressió humana sobre el medi ambient Balear.

	IPH	Biocapacitat (ha globals)	Petjada ecològica (ha globals)	Petjada ecològica deguda al turisme (territori Balear equivalents)	Dèficit ecològic (territori Balear equivalents)
1989	978.258	823.040	4.023.700	1,07	3,9
1990	979.905	823.040	3.565.400	0,89	3,3
1991	921.158	823.040	3.608.800	0,98	3,4
1992	945.705	817.240	3.500.000	0,96	3,3
1993	1.005.119	817.240	3.137.100	0,89	2,8
1994	1.054.532	819.610	3.556.400	1,09	3,4
1995	1.052.518	758.120	3.704.500	1,24	3,9
1996	1.063.266	733.490	3.917.400	1,35	4,4
1997	1.081.182	720.640	5.368.000	1,9	6,5
1998	1.114.430	710.950	4.693.400	1,76	5,7

TAULA 10.XVIII. Indicadors de mesura de la pressió humana sobre el medi ambient de les Illes Balears

Font: Murray, I., Rullan, O. i M. Blázquez, 2005²⁹

²⁹ Murray, I., Rullan, O. i M. Blázquez, 2005. Las huellas territoriales de deterioro ecológico. El trasfondo oculto de la explosión turística en Baleares. **Scripta Nova Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales**. Vol. IX, núm. 199, 15 de octubre de 2005. <http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-199.htm>.

Aquests resultats posen de manifest que a finals dels anys 90, exclusivament l'activitat turística necessitava una superfície equivalent a 1,76 arxipèlags per poder satisfer les seves necessitats. Aquest indicador, doncs, demostra que malgrat el turisme no és una indústria contaminant en el sentit més tradicional i convencional, sí que ho és de forma indirecta. Al mateix any 1998, el dèficit ecològic generat per la petjada ecològica respecte a la biocapacitat de la comunitat, se situa en 5,7 arxipèlags. El conjunt de les Illes Balears necessita, l'any 1998, gairebé 6 vegades el territori balear per compensar el seu dèficit ecològic³⁰.

A Menorca s'ha calculat la petjada ecològica i la conclusió és que l'illa necessita un territori 2,4 vegades més gran per ser sostenible³¹.

Estudis del Ministeri de Medi Ambient³² tornen a mostrar la situació greu de dèficit ambiental de les nostres illes a l'hora d'aplicar la petjada ecològica. El dèficit ecològic espanyol al 2005 arriba a ser 2,6 vegades superior a la biocapacitat disponible. S'han de menester gairebé 3 Espanyes per mantenir el nivell de vida i població actuals. El conjunt de Comunitats Autònomes del litoral mediterrani (Catalunya, Comunitat Valenciana, Múrcia i Illes Balears), Canàries, País Basc i Madrid presenten dèficits ecològics acusats degut a alta densitat de població, majors valors de petjada ecològica i valors més reduïts de productivitat forestal.

Estudis més recents³³, encara no acabats, mostren la tendència negativa de la nostra petjada, és a dir, tendència al seu increment. Les Illes Balears necessitarien ser fins a 16 vegades majors per ser sostenibles amb els seus recursos naturals actuals.

³⁰ Vives, S.; Murria, I. i E. Comas, 2004. El càlcul de la petjada ecològica de Menorca. Departament de Reserva de Biosfera i Medi Ambient. Consell Insular de Menorca. La petjada ecològica de Menorca. Quaderns de la Reserva de Biosfera de Menorca, 6 (2006).

³¹ Vives, S.; Murria, I. i E. Comas, 2004. El càlcul de la petjada ecològica de Menorca. Departament de Reserva de Biosfera i Medi Ambient. Consell Insular de Menorca. La petjada ecològica de Menorca. Quaderns de la Reserva de Biosfera de Menorca, 6 (2006).

³² Análisis preliminar de la huella ecológica en España. Informe de Síntesis. Ministerio de Medio Ambiente. 2 de julio de 2007.

³³ Balears necessitaria un territorio 16 veces mayor para ser sostenible. Diario de Mallorca 13 de octubre de 2008. Cada turista llega a Mallorca con 45 litros de gasolina Diario de Mallorca. 19 de abril de 2008.

10.6 RESPOSTES

En aquest apartat de resposta es fa un breu repàs a la principal normativa que afecta al territori, en dos camps concrets: l'ordenació del territori i l'avaluació d'impacte ambiental. Es tracta de normativa prèvia als efectes sobre el medi: intenten regular les actuacions (urbanització i altres activitats humanes) per tal de que aquestes pressions quedin ordenades, s'adaptin al model de societat i territori que s'ha decidit i, si és possible, minvar els impactes sobre el medi ambient.

L'avaluació d'impacte ambiental té un objectiu clar de minvar o eliminar els efectes negatius sobre el medi, tot i que no sempre ho assoleix.

El paper de l'ordenació del territori és diferent. És clar que la defensa del medi ambient i una bona gestió dels recursos naturals són pilars fonamentals de la normativa que afecta al territori, però no és l'únic objectiu. Això implica que sovint moltes eines d'ordenació del territori suposen un fort impacte sobre el medi, sigui ocupant territori, afectant a les espècies i ecosistemes, incrementant el consum de recursos naturals o incrementant la contaminació del medi. L'ordenació del territori és un eina de resposta davant les pressions citades prèviament –població, turisme, demanda d'habitatge i altres edificacions- però no necessàriament de resposta davant els impactes sobre el medi que aquests provoquen.

10.6.1 ORDENACIÓ DEL TERRITORI

En relació a l'ordenació del territori i l'urbanisme existeixen nombroses normatives a tenir en compte, tant a nivell estatal, autonòmic, insular o municipal.

10.6.1.1 NORMATIVA ESTATAL

La legislació estatal bàsica és la següent:

- (aplicació supletòria) preceptes en vigor del Reial Decret legislatiu 1346/1976, de 9 d'abril, aprovatori de la Llei sobre Règim del Sòl i Ordenació Urbana, i els seus reglaments de desenvolupament
- Llei 22/1988, de Costes, i el seu reglament.
- Preceptes en vigor del Reial Decret legislatiu 1/1992 del 26 de juny pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei sobre Règim de Sòl i ordenació urbana³⁴.
- Llei 19/1995, de 4 de juliol, de Modernització de les Explotacions Agràries.
- Reial Decret 1093/1997, sobre inscripció en el Registre de Propietat d'actes de naturalesa urbanística³⁵.
- Llei 6/1998, de 13 d'abril, sobre Règim del Sòl i Valoracions (i modificacions posteriors)³⁶

³⁴ Real Decreto Legislativo 1/92, de 26 de Junio que aprueba el Texto Refundido de la Ley sobre el Régimen del Suelo y Ordenación Urbana. *BOE 156, de 30-6-1992*. (Derogada parcialmente per la Ley 6/1998, de 13 de abril, sobre Régimen del Suelo y Valoraciones)

³⁵ Real Decreto 1093/1997, de 4 de Julio, del Ministerio de Justicia, por el que se aprueban las Normas Complementarias al Reglamento para la Ejecución de la Ley Hipotecaria sobre Inscripción en el Registro de la Propiedad de Actos de Naturaleza Urbanística. *BOE 175, de 23-07-97*.

- Reial Decret 314/2006, pel que s'aprova el Codi Tècnic de l'Edificació.
- Reial Decret 47/2007, de 19 de gener, pel que s'aprova el procediment bàsic per la certificació d'eficiència energètica d'edificis de nova construcció.
- Llei 8/2007, de 28 de maig, de sòl³⁷.

10.6.1.2 NORMATIVA AUTONÒMICA

La principal legislació autonòmica que es refereix a aquest tema és:

- Llei 9/1990, del 24 de juny, d'Atribució de Competències als Consells Insulars d'Urbanisme i Habitabilitat.
- Llei 10/1990, de 2 d'octubre, de Disciplina Urbanística de les Illes Balears.
- Llei 1/1991, de 30 de gener, d'Espais Naturals i de Règim Urbanístic de les Àrees d'Especial Protecció de les Illes Balears (i posteriors modificacions).
- Llei 6/1993, de 28 de setembre, sobre adequació de les xarxes d'instal·lacions a les condicions històric-ambientals dels nuclis de població.
- Llei 1/1994, de 23 de març sobre condicions per a la reconstrucció en sòl no urbanitzable d'edificis i instal·lacions afectats per obres públiques o declarades d'utilitat pública i executades pel sistema d'expropiació forçosa.
- Decret 72/1994, de 26 de maig, sobre Plans d'Ordenació Litoral.
- Decret 2/1996, de 16 de gener, sobre regulació de Capacitats de Població en instruments de planejament.
- Llei 3/1996 d'atribució de competències als Consells Insulars en matèria d'Ordenació del Territori.
- Llei 6/1997, de 8 de juliol, de Sòl Rústic de les Illes Balears (i modificacions).
- Llei 8/1998 de l'1 de juny, sobre Edificis i Instal·lacions fora d'Ordenació (i modificacions).
- Llei 12/1998, del 17 de novembre, de Camps de Golf (i modificacions).
- Llei 13/1998, de 21 de desembre, de Patrimoni Històric de les Illes Balears.
- Llei 6/1999 de 3 d'abril, de Directrius d'Ordenació del Territori (i modificacions).
- Llei 2/1999, de 24 de març, General Turística de les Illes Balears, per a la regulació de la prestació dels serveis turístics en el medi rural.
- Llei 14/2000, de 21 de desembre, d'Ordenació Territorial
- Llei 2/2001, de 7 de març, d'Atribució de Competències als Consells Insulars en matèria d'Ordenació del Territori.
- Llei 16/2001 del 14 de desembre, d'Atribució de Competències als Consells Insulars en matèria de Carreteres i Camins.

Les normatives bàsiques en l'àmbit de les Illes Balears són les **Directrius d'Ordenació Territorial o DOT** (Llei 14/2000 del 21 de desembre). Els objectius fonamentals de la qual són els següents:

1. Millora de la qualitat de vida dels ciutadans
2. Compatibilitzar un desenvolupament socioeconòmic sostenible amb la utilització racional dels recursos naturals a través d'una estructura espacial adequada

³⁶ Ley 6/1998, de 13 de abril, sobre Régimen del Suelo y Valoraciones. BOE 89, de 14-4-1998. Derogada per la Ley 8/2007, del suelo

³⁷ Ley 8/2007, de 28 de mayo del suelo. BOE 128, de 29-5-2007

3. Garantir la protecció del medi ambient.

Segons l'article 6 d'aquesta Llei, les DOT han de guiar les actuacions públiques i privades sobre el territori i fixar els plans territorials insulars com l'instrument de desenvolupament de les directrius d'ordenació territorial a cada una de les illes. Els consells insulars són els encarregats de la seva elaboració, aprovació i revisió.

Amb la Llei 2/2001 del 7 de març, es van atribuir les competències en matèria d'ordenació territorial als Consells Insulars³⁸ que són les següents:

- Elaboració i aprovació dels Plans Territorials Insulars (PTI).
- Plans Directors Sectorial (PDS) de pedreres, de Residus Sòlids no perillosos, d'ordenació de l'oferta turística, dels equipaments comercials i de camps de golf (i d'altres PDS segons les lleis d'atribució de competències) en l'àmbit insular corresponent.
- Elaboració i aprovació de les normes territorials cautelars que precedeixin a la revisió o modificació dels citats instruments d'ordenació territorial l'aprovació dels quals correspongui als consells insulars.
- Determinades competències executives de les DOT i de les seves mesures tributàries.
- Les competències referents a les autoritzacions d'obres i activitats permeses en zona de servitud de protecció, sempre que sigui en terrenys classificats com sòl urbà, urbanitzable o equivalent. També tenen les competències sobre la inspecció i la capacitat sancionadora.

Així, les principals accions derivades de l'aplicació de les normes presents en aquests documents insulars són:

- regular les dimensions físiques dels assentaments poblacionals,
- ordenar la distribució de les instal·lacions dels sectors primari i secundari,
- decidir quins nuclis poblacionals poden ser o són els impulsors del desenvolupament socioeconòmic d'una zona,
- definir les àrees que han de ser objecte d'especial protecció degut a la seva idoneïtat com explotació del sector primari o per la seva riquesa biològica i/o paisatgística,
- definir els criteris de disseny, les característiques funcionals i la localització d'infraestructures, instal·lacions, equipaments i serveis,
- aconseguir la coordinació entre els diversos òrgans de l'Administració amb competències territorials.
- promoure la participació de la societat en el procés d'ordenació territorial.

Cal destacar, doncs, l'elaboració dels PTI (Pla Territorial Insular) en els darrers 5 anys. Per Mallorca, aquest es va aprovar durant l'any 2004³⁹. Per part de Menorca, el PTI es va aprovar a l'any 2003 amb modificacions posteriors⁴⁰. Finalment, per Eivissa i Formentera aquest va ser aprovat al 2005⁴¹.

³⁸ <http://www.sab-web.com/pia/final/normativa/docs/200508081005360.A-Ley2-2001.pdf>
(article 1)

³⁹ <http://www.conselldemallorca.net/platerritorial/pages/cat/intro.htm>

⁴⁰ http://www.cime.es/ca/ptinicial/index_pti_inicial.html

⁴¹

http://www.cief.es/consellPortal/fdes_d4_v1.jsp?codMenu=354&codMenuPrimerNivel=41&codMenuSegundoNivel=92&codMenuTercerNivel=94

Per una altra banda, les DOT defineixen els **plans directors sectorials** (PDS) com els instruments d'ordenació específica en àmbits materials determinats, a nivell de planejament, projecció, execució i gestió dels sistemes d'infraestructures, equipaments i serveis (Article 11).

Amb la Llei 2/2001 es van atribuir les competències als consells insulars per a l'elaboració i aprovació dels següents PDS: pedreres, residus sòlids no perillosos, de l'oferta turística, dels equipaments comercials, carreteres i dels camps de golf. A més, a nivell de les Balears hi ha vigents el PDS de ports esportius i instal·lacions nàutiques, transport, energètic i de telecomunicacions⁴².

El **Pla d'Ordenació de l'Oferta Turística (POOT)**, és un dels plans directors sectorials autonòmics amb major incidència en quant a ordenació del territori. La seva principal finalitat és l'ordenació de les activitats que tinguin incidència en l'oferta turística, en relació a la preservació del medi ambient i de la planificació integral del territori. El de l'illa de Mallorca es va aprovar pel Decret 54/1995 del 6 d'abril, mentre que el d'Eivissa i Formentera va ser aprovat a l'any 1997 (D 42/1997 del 14 de març); el de Menorca va ser inclòs en el PTI aprovat en el 2003⁴³.

No tota la normativa autonòmica s'ha dedicat a minvar l'impacte sobre el territori. La Llei de mesures urgents en matèria d'urbanisme (de 25 de novembre de 2003) permet la construcció d'habitatges a les àrees naturals de les Pitiüses i permet recuperar la categoria d'urbanitzables a certs terrenys desclassificats amb la DOT a primera línia de mar. Sovint aquesta relaxació de la protecció mitjançant lleis es produeix aprofitant les lleis d'acompanyament pressupostari de finals d'any. La Llei d'acompanyament de pressupostos de 2004 (22 de desembre de 2003) permet la construcció d'habitatges a les àrees de prevenció de riscos (APR), es torna a modificar les DOT per permetre urbanitzacions a Manacor i altres. La Llei de ports de Balears (21 de juny de 2005) obliga a la normativa municipal a adaptar-se als plans directors de ports, i no a l'inrevés. A la Llei d'acompanyament de pressupostos de 2006 (27 de desembre de 2005) s'accepta regularitzar 32 pedreres. La Llei de capitalitat de Palma, permet a l'ajuntament concedir declaracions d'interès general sense passar pel Consell de Mallorca i l'aprovació definitiva de la planificació urbanística de Palma deixa d'estar subjecta al Consell. La Llei d'acompanyament de pressupostos de 2007 també allibera certes construccions de passar filtres de control territorial o urbanístic: xarxes elèctriques, places turístiques en sòl rústic, instal·lacions d'energies renovables,...⁴⁴

En quant a protecció, cal parlar del **Decret Llei 1/2007 de 23 de novembre de mesures cautelars fins a l'aprovació de normes de protecció d'àrees d'especial valor ambiental per a les Illes Balears** a finals de 2007, fins a l'aprovació d'una llei de mesures urgents al 2008.

10.6.1.3 NORMATIVA MUNICIPAL

Finalment, resta fer una revisió dels documents de planificació i ordenació urbanística a nivell municipal. En general, els municipis compten amb Normes Subsidiàries (NS), Plans General d'Ordenació Urbana (PGOU), Normes Complementàries i Subsidiàries (NCS) i Pla de Delimitació de Sòl Urbà (PDSU). Les normatives municipals s'han d'adaptar als Plans Territorials Insulars que en els darrers

⁴² <http://www.conselldemallorca.net/territori/organigrama.php>

⁴³ http://www.cime.es/ca/pti/lei_general_turistica.pdf i <http://www.conselldemallorca.net/territori/plans.php?p=1>

⁴⁴ Las modificaciones se iniciaron a los 5 meses de recuperar el Consolat de Mar. Diario de Mallorca 26/III/2007.

anys s'han desenvolupat. TR=Text Refós: vol dir que s'han agrupat les normes vigents en aquell moment.

En el cas de les Pitiüses, la situació d'ordenació dels municipis en l'actualitat és la següent:

MUNICIPI	NORMATIVA VIGENT	DATA
Eivissa	PGOU	10/12/1987
Sant Antoni de Portmany	PGOU	02/06/1987
Sant Joan de Labritja	PGOU	21/1/1977
	PDSU	17/02/2005
Formentera	NS	19/04/1989
Sant Josep de sa Talaia	NS	22/04/1986
	TR NS	03/03/1995
Santa Eulària des Riu	NCS	23/06/2004

TAULA 10.XIX. Situació de l'ordenació territorial als municipis de les Pitiüses.

Font: Sr. Vicent Prats com. Pers. (Consell Insular Eivissa i Formentera 2008)

En el cas de Menorca, la situació d'ordenació dels municipis en l'actualitat és la següent:

MUNICIPI	NORMATIVA VIGENT	DATA D'APROVACIÓ DEFINITIVA
Alaior	PGOU	24/03/1994
Ciutadella	Text Refós PGOU	28/05/1991
Es Mercadal	NS	24/11/1994
Ferries	PGOU	13/06/1986
Es Migjorn Gran	NS	30/07/2002
Es Castell	TR PGOU	30/10/1992
Maó	PGOU	20/03/1987
Sant Lluís	TRNS	24/05/2004

TAULA 10.XX. Situació de l'ordenació territorial als municipis de Menorca

Font: CIM

El Col·legi oficial d'arquitectes de les Illes Balears disposa d'una base de dades actualitzada de l'estat dels planejaments a Mallorca, i aquesta és la informació que s'ha fet servir en aquest informe, complementada amb informació disponible del Consell Insular de Mallorca. En el moment de l'elaboració d'aquest document, el Consell Insular de Mallorca disposava d'una plana web en la que es podia consultar el llistat de documents de planificació urbanística municipal actualitzats a les darreries del 2007.

MUNICIPI	NORMATIVA VIGENT	DATA d'aprovació definitiva
Alaró	NS	17/10/2003
Alcúdia	Revisió NS	1/02/2007
Algaida	TR NS	20/05/2005
Andratx	NS	Aprobat parcialment sòl urbà 26/04/2007
Ariany	PDSU	19/05/1981
Artà	NS	29/06/1992

Banyalbufar	NS	18/07/1986
Binissalem	Revisió NS	15/02/2008
Búger	PDSU	21/04/1981
Bunyola	PGOU	13/02/1978
Calvià	Revisió del PGOU	27/07/2000
Campanet	Revisió de les NS	28/07/2003
Campos	NS	26/03/1991
Capdepera	NS	14/03/1986
Consell	TR NS	26/04/2007
Costitx	TR NS	17/11/2000
Deià	TR NS	23/07/2004
Escorca	NS	25/11/1993
Esporles	NS	23/11/2001
Estellencs	NS	28/09/2006
Felanitx	PGOU PDSU	06/10/1969 22/09/1995
Fornalutx	NS	19/05/2006
Inca	Revisió del PGOU	27/10/2005
Lloret	PDSU	05/11/1981
Lloseta	TR NS	15/11/1996
Llubí	NS	25/01/2002
Llucmajor	PGOU	30/11/1984
Manacor	NS	14/05/1980
Mancor	NS	30/04/92
Maria de la Salut	TR NS	21/11/1997
Marratxí	NS	12/11/1999
Montuïri	TR NS	08/03/1991
Muro	Revisió PGOU	15/04/2003
Palma	PGOU TR PGOU	23/12/1998 04/09/2006
Petra	NS	09/03/1995
Pollença	TR PGOU	29/11/1991
Porreres	NS	16/01/1998
Puigpunyent	TR NS Puigpunyent	28/07/2003
Sa Pobla	TR NS	28/09/2006
Sant Joan	NS	06/10/1995
Sant Llorenç	NS	27/05/1994
Santa Eugènia	TR NS	20/02/2003
Santa Margalida	NS	25/04/1986
Santa Maria	TR NS	Aprobat amb prescripcions 26/01/1996
Santanyí	TR NS	08/11/1985
Selva	Sense planejament urbà	
Sencelles	NS	03/02/1995
Ses Salines	TR NS	19/08/2003
Sineu	TR NS (rústic) Revisió NS (urbà)	24/01/1991 03/04/2006

Sóller	TR PGOU	17/11/2000
Son Servera	NS	09/06/1987
Valldemossa	NS	27/10/1995
Vilafranca	NS	07/04/1986

TAULA 10.XXI. Situació de l'ordenació territorial als municipis de Mallorca

Font: Col·legi d'arquitectes de les Illes Balears. Actualització 2008

Cal destacar l'eina del Consell de Mallorca, l'Arxiu d'Urbanisme⁴⁵. És útil per a les consultes sobre planejament municipal, encara que presenta una sèrie de deficiències que dificulten el seu ús:

- Alguns documents són molt antics, estan mal escanejats i hi ha problemes per llegir-los correctament; aquest problema s'accentua en cas d'haver de determinar la data que apareix en alguns segells (per estar poc marcats).
- Per una altra banda, els documents no presenten un esquema comú i, per tant, la recerca es complica. Per exemple, en alguns casos s'adjunta l'acord pel qual s'aprova definitivament el document principal d'ordenació municipal una vegada complimentades les prescripcions, mentre en altres casos només s'aporta el text d'aprovació amb prescripcions.

Aquesta eina hauria de servir de model per altres institucions, doncs comptar amb una base de dades completa i actualitzada de les normatives vigents és una eina bàsica per les persones implicades amb els temes urbanístics.

10.6.2 IMPACTE AMBIENTAL I ALTRES

L'avaluació d'impacte ambiental és un instrument de protecció del medi ambient de caràcter general i preventiu. La seva finalitat és identificar, predir, interpretar i prevenir o corregir les conseqüències, els efectes o els impactes que determinades activitats o determinats projectes poden causar sobre el medi ambient. La implantació de les avaluacions d'impacte ambiental es produeix arran de la incorporació d'Espanya a la Unió Europea. En l'àmbit europeu l'avaluació d'impacte ambiental està regulada per la Directiva 85/337/CEE, modificada per la Directiva 97/11/CE.

La Directiva 2001/42/CE integra el component ambiental en la preparació i adopció de plans i programes que puguin tenir repercussions significatives sobre el medi ambient, amb el nom d'Avaluació Ambiental Estratègica. Aquesta directiva és adaptada a la normativa espanyola mitjançant la Llei 9/2006 sobre avaluació dels efectes de determinats plans i programes en el medi ambient.

10.6.2.1 NORMATIVA ESTATAL

Normativa d'Estudis d'Impacte Ambiental

- Reial Decret Legislatiu 1302/1986, d'avaluació de l'impacte ambiental.
- Reial Decret 1131/1988, pel que s'aprova el Reglament per l'execució del Reial Decret Legislatiu 1302/1986, d'Avaluació d'impacte ambiental

⁴⁵ <http://www.conselldemallorca.net/planejament/>

- Llei 6/2001, de modificació del Reial Decret legislatiu 1302/1986, d'avaluació d'impacte ambiental.
- Llei 16/2002, de prevenció i control integrats de la contaminació
- Llei 9/2006, sobre avaluació dels efectes de determinats plans i programes en el medi ambient.
- Reial Decret Legislatiu 1/2008, pel que s'aprova el text refós de la Llei d'Avaluació d'Impacte Ambiental de projectes.

10.6.2.2 NORMATIVA AUTONÒMICA

- Decret 4/1986, d'implantació i regulació dels estudis d'avaluació d'impacte ambiental. Pionera a Espanya en aquest tipus de normativa, i que només ha sofert una modificació puntual mitjançant el Decret 85/2004.
- Resolució del conseller de Medi Ambient sobre pròrroga dels terminis per emetre els informes de l'apartat 8.1 h) de l'annex i del decret 4/1986, d'implantació i regulació dels estudis d'avaluació d'impacte ambiental (BOIB 29 novembre 2003).
- Decret 85/2004, pel que se modifica el Decret 4/1986.
- Llei 11/2006 d'avaluacions d'impacte ambiental i avaluacions ambientals estratègiques a les Illes Balears.

Aquesta darrera Llei presenta tres apartats. El primer regula els elements comuns de les avaluacions d'impacte ambiental i les avaluacions ambientals estratègiques: objecte, definicions, procediment, àmbit d'aplicació i òrgan ambiental de la comunitat autònoma encarregat. La segona part regula l'avaluació d'impacte ambiental dels projectes, amb un apartat especial pels projectes que afecten a la Xarxa Natura 2000. El tercer apartat es dedica a les avaluacions ambientals estratègiques de plans i programes i el seu procediment de preparació, elaboració, tramitació, aprovació i seguiment. A l'annex es detallen els projectes subjectes a avaluació d'impacte ambiental.